TEMYÎZ

التمييز

Sayıların maʻdûdları (sayılanları) temyîz olarak kabul edildiği için bu kavrama birinci bölümde kısaca değinilmişti. Bu kısımda temyîz konusunun biraz ayrıntılı ele alınması yararlı olacaktır.

Temyîz bir isimdeki ya da cümledeki kapılılığı gidermek için kullanılan nekira (belirsiz) mansûb bir isimdir. Kapalılığı giderilip açıklığa kavuşturulan unsura **mumeyyez (المُمَيَّز)** adı verilir. Mumeyyez iki kısma ayrılır.

1. **Melfûz Mumeyyez** (المَمَيَّز الملفوظ): Müphem (kapalı) unsur bir isim ise bu ad verilir. Sayılar dilde açıklamaya ihtiyaç duyan müphem sözcükler arasındadır.

Örnek:

رَأيتُ خمسةَ سُيَّاحٍ في السوق. (Çarşıda beş turist gördüm.)

Örnekte geçen "**beş**" sayısıyla ne kastedildiğinin bilinmesi için sonrasında gelen "**turist**" kelimesine ihtiyaç vardır. Sayıların yanısıra **ağırlık (وَزْن)**, **hacim (كَيْل)** ve **alan (مساحة)** ölçmek için kullanılan **üç ölçü birimi** de **melfûz mumeyyez** olarak değerlendirilir.

Örnekler:

اِشْتَرَيْتُ كيلو جرام برتقالاً. (Bir kilo portakal satın aldım.)

وهبْتُ المُتَسوِّلَ كَيْلَةً قمْحاً. (Dilenciye bir kile buğday verdim.)

زرع المزارعُ هَكتاراً من ذُرَةٍ في هذه السنة. (Bu yıl çiftçi bir hektar mısır ekti.)

Yukarıdaki örneklerde geçen "*kilo*", "*kile*" ve "*hektar*" kelimelerindeki kapalılığı gideren sırasıyla "*portakal*", "*buğday*" ve "*mısır*" kelimeleri temyîzdir.

2. **Melhûz mumeyyez (المَمَيَّز الملحوظ)**: Cümledeki kaplalılık açıklanıyorsa bu ismi alır.

Örnekler:

أعْجَبَنِي الرَّئِيسُ كلاماً.

(Başkanın konuşması hoşuma gitti.)/(Başkan hoşuma gitti konuşması bakımından.)

طاب الطالبُ خُلُقاً.

(Öğrencinin ahlâkı güzel oldu.)/ (Ahlâkı bakımından öğrenci güzel oldu.)

Yukarıdaki iki örnekteki "başkan hoşuma gitti" ve "öğrenci güzel oldu" ifadelerindeki kapalılığı sırasıyla "konuşması bakımından" ve "ahlâkı bakımından" ifadelerinin açıklığa kavuşturduğu görülür. Örneklerde bir cümlenin genelini kapsayan kapalılığın giderildiğine dikkat edilmelidir.

Örnek:

شربْتُ كوباً شاياً / كوبَ شايٍ / كوباً من الشايِ. (Bir bardak çay içtim.)

dikkat

Temyîzin i'râb özelliği mansûb olmasıdır. Melfûz temyîz, isim tamlaması yoluyla (izafetle) ve harf-i cerle mecrûr olabilmektedir.

Sayı ve Sayılan/Ma'dûd Çerçevesinde Temyîz

Sayı (العدد), kapalılığı başka bir kelimeyle giderilen müphem isimdir.

Sayılan/Ma'dûd (المعدود), sayının açıklayıcısı ve bundan dolayı **temyîzi** (التمييز)'dir. Dilbilgisinde 1 ve 2 sayısı dışındaki sayılar **melfûz mumeyyez** olarak değerlendirilmiştir. Sayıların temyîzlerinin temel özellikleri şunlardır:

1. Mufred [3-10] sayıların temyîzi **çoğul-mecrûr** olur,
2. Murekkeb [11-19] ve atıflı [21-99] sayıların temyîzi **mufred- mansûb** olur,
3. 100, 1000 ve bu sayıların katlarının temyîzi **mufred – mecrûr** olur.

Örnekler:

عندي أربعةُ أقْلامٍ. (Dört kalemim var.)

رأيتُ خمسةَ عشرَ سائحاً. (15 turist gördüm.)

في الصفِّ عشرون طالباً. (Sınıfta 20 öğrenci var.)

اشترك في الاجتماع خمسةٌ وأربعون عُضْواً جديداً. (Toplantıya 45 yeni üye katıldı.)

أعطيْتُ أخي مائةَ ليرةٍ. (Kardeşime 100 lira verdim.)

يتألَّفُ هذا القاموسُ مِن ألفِ صَفْحَةٍ. (Bu sözlük 1000 sayfadan oluşmaktadır.)

Öğrenme Çıktısı

3 Temyîz kavramını ana hatlarıyla açıklayabilme ve özellikle sayıların temyîzini dilbilgisi açısından değerlendirme ve cümlede doğru kullanabilme becerisi elde etme

Araştır/ Tekrarla 3

Temyîz kavramının sayılarla olan ilişkisini örneklerle açıklayınız.

İlişkilendir/ Karşılaştır

www.trt.net.tr/arabic/trky ve www.aa.com.tr vb. Arapça haber sitelerinde yer alan haber metinlerindeki başta sayıların temyîzleri olmak üzere temyîzli yapıları inceleyerek temyîz olgusunun metindeki işlevleri üzerinde durunuz.

Anlat/ Paylaş

Arapçadaki sayıların temyîzlerinin temel özelliklerini ele alan bir liste oluşturup arkadaşlarınızla paylaşarak değerlendirmelerde bulununuz.